

PŘÍLOHA II

Odpustkové listiny papeže Jana XXIII.

I.

Kritické vydání: Acta summorum pontificum res gestas aevi praehussitici et hussitici illustrantia, ed. Jaroslav Eršil, Pars I, N. 561, s. 361–363: Cruciata contra Ladislaum, regem Siciliae, eiusque sequaces gerenda pronuntiatum (Vyhlášení křížové výpravy proti sicilskému králi Ladislavovi a jeho stoupencům).

Biskup Jan, služebník služebníků božích, na věčnou paměť věci. Nejmilostivější Král králů a Bůh zástupů, i jednorozený Syn boží Ježíš Kristus, který věčně panuje na nebesích a řídí svět podle odvěkého zákona,³³⁵ ač je mocný a shovívavý a je otcem a činitelem milosrdenství,³³⁶ přece je také spravedlivým³³⁷ a velkomyslným soudcem³³⁸ i Pánem pomsty,³³⁹ a čím laskavěji odkládá trest, tím přísněji pak trestá ty, kdo tráví své dny v zavržených a zatvrzelých špatnostech. Neboť i když boží hněv přistupuje k pomstě pomalým krokem, nakonec toto zdržení vyrovná těžším a tvrdším trestem.

Z toho důvodu my, ustanovení rozhodnutím boží milosti za strážce bojující církve, již Bůh svěřil zvláštní učitelský úřad a jiné kompetence na zemi a nade všemi mocnostmi, a již slitovně a nevýslovně vyznamenal jako skvostnou královnu, která je s ním jeho laskavostí spojena nerozlučným svazkem, ale také proto, aby Ladislav a jeho přívrženci a ochránci,

335 Srv. Boethius, De consolatione philosophiae III, metrum 9, 1.

336 Srv. např. Ex 34, 6 aj.

337 Srv. Ž 7, 12 (Vulg. Ps 6).

338 Srv. Neh 9, 17.

339 Srv. Ž 94, 1 (Vulg. Ps 93).

příznivci i obhájci byli o to důkladněji pokořeni, čím širší jejich činy vejdou v obecnou známost, nařizujeme všem i jednotlivým patriarchům, arcibiskupům, biskupům a dalším církevním představeným pod trestem exkomunikace, která je automaticky postihne, pokud neuposlechnou a nesplní, jakmile se o nich dozvědí, tyto naše rozkazy: aby všichni a jeden každý v jednotlivých svých kostelech, když v nich bude co nejvíce lidí, o nedělích a svátcích za zvuku zvonů a s rozžatými a pak uhašenými a na zem vrženými svícemi, buď sami nebo skrze někoho jiného vyhlásili řečeného Ladislava veřejně, hlasitě a srozumitelně za vyobcovaného, za křivopřísežníka, schismatika, rouhače, za odpadlého kacíře a příznivce kacířů, který je vinen zločinem urážky majestátu, je spiklencem proti nám a proti církvi, dále je vinen křivopřísežnictvím; také aby oznámili, že on i jeho přívrženci, společníci a nohsledové musí být ztrestáni coby kacíři, kteří jsou zapleteni a zapojeni do všech i jednotlivých zločinů vyplývajících z těch, jež jsme již uvedli, a do všeho, čeho je možno se na jejich základě dopustit a do čeho se zaplést; dále že i ti, kdo je přijímají, kdo je chrání a brání a následují je, byli a jsou vyobcováni a prokleti, a že propadli trestům a rozsudkům, které jsou uloženy a vyhlášeny jak ze strany práva tak od lidí těm, kdo se těchto věcí dopouštějí; a že se jim jako takovým mají křesťané vyhýbat tak dlouho, dokud by se neobrátili a neuznali by své bludy a nezasloužili by si tak milost rozhrěšení od nás nebo od našich nástupců římských papežů. A i kdyby snad na smrtelném loži získali rozhrěšení od někoho jiného než od nás nebo od našeho nástupce římského papeže, i v takovém případě rozhodujeme a chceme, aby se jim nikdy nedostalo církevní pohřbu, a zůstanou-li naživu, chceme, aby se co nejrychleji, jak jim jejich stav dovolí, osobně dostavili před nás nebo před našeho nástupce a aby učinili zadost své vině a přijali, co jim určí spravedlnost. V opačném případě chceme – nemá-li být církevní kázeň vydána v posměch, aby tomu bylo tak, že jsou automaticky znovu odsouzeni k vyobcování a prokletí. A kdokoli by se vědomě opovážili tohoto Ladislava a jeho přívržence dát církevně pohřbít, ať jsou si vědomi, že až do patřičné satisfakce je na ně uvalen rozsudek vyobcování a prokletí, a že nemohou dosáhnout dobrodiní rozhrěšení, pokud vlastníma rukama neexhumují ona těla a nepohodí je co nejdál od církevního pohřebiště (nicméně na tom místě se až na věky nesmí církevně pohřbívat).

Apoštolskou autoritou a po poradě s uvedenými bratřími chceme, stanovujeme a rozhodujeme, aby toto usnesení a tento proces se vším co obsahuje, měl na věčnou paměť věci platnost stálého výnosu.

Nadto pro krev prolitou Spasitelem všech vybízíme všechny císaře, krále a knížata křesťanstva, představené kostelů a klášterů, dále univerzity i jednotlivce obojího pohlaví, ať jsou jakékoli důstojnosti, funkce, stupně, hodnosti nebo jakéhokoli postavení církevního nebo světského, ať se skvějí důstojností krále, královny nebo kardinála nebo jakoukoli jinou, a otcovsky je pro odpuštění hříchů zapřísaháme, aby se opásali k obraně stavu církve a stavu našeho k boji proti Ladislavovi a proti jeho zmíněným přívržencům, proti rebelům a nepřátelům, kteří jsou, jak bylo řečeno, prokleti, a k jejich vyhubení.³⁴⁰

340 Tento výrok Hus označuje jako třetí nepatřičnost v textu „Proti papežské bule“, zde s. 48.

A aby Kristovi věrní, budou-li vědět, že získají za svou námahu hojnější odměnu, jednali tím ochotněji a horlivěji, my z milosrdenství všemohoucího Boha a spoléhající na autoritu boží a svatých apoštolů Petra a Pavla i na onu autoritu, kterou nám, byť nedostatečným, dal z nebe jako moc svazování a rozvazování Bůh, dáváme všem, kdo se opravdově káli a vyzpovídali, kteří přijali znamení spásonosného kříže a podstoupí tuto námahu osobně a na vlastní náklady, milost odpuštění jejich hříchů, jichž v srdci litovali a jež ústy vyznali, a jako odměnu spravedlivých jim slibujeme rozmnožení věčné blaženosti,³⁴¹ což udílí apoštolský stolec těm, kteří se plaví na pomoc Svaté zemi.

Těm pak, kteří se tam nevydají osobně, avšak aspoň vyšlou na své náklady podle svých možností vhodné muže, kteří budou proti Ladislavovi bojovat pokud možno po jeden měsíc, a také tomu, kdo na sebe vezmou sice na cizí náklady, ale osobně, námahu tohoto tažení, dáváme toto odpuštění hříchů. Chceme, aby měli na odpuštění hříchů podíl také ti, kdo podle velikosti podpory a své zbožnosti budou platně nápomocni podpoře této záležitosti z majetku, který jim byl od Boha svěřen. Nadto jejich osoby, rodiny a majetek bereme od té doby, kdy přijali znamení kříže, pod ochranu svatého Petra a naši, a ustanovujeme, aby byli pod ochranou svých biskupů, a kdyby se někdo opovážil protivit se tomu, ať proti němu zakročí biskup příslušné diecéze církevním soudním výrokem a jinými právními prostředky, a bude-li třeba, i s pomocí světského ramene, a to bez odvolání.

Aby pak ti, kteří se dají označit křížem, vykonávali svůj slib o to nezávisleji a horlivěji, oč většími privilegii budou obdařeni, autoritou této listiny dovolujeme, aby se těšili tímž privilegiím a imunitě, jež obsahuje obecná odpustková listina pro účastníky křížových výprav, a že nesmějí být postihováni apoštolskou listinou nebo listinami legátů mimo své diecéze (pokud listina, vydaná těmito institucemi, neobsahuje úplnou zmínku o této listině), musí však být hotovi zodpovídat se ze stížností, jež jsou proti nim vznášeny, před svými ordináři.

Nadto dovolujeme toto: pokud by někteří křížáci zemřeli v době, v níž plnění jejich slibu dosud trvá, mají mít plnou účast na odpustcích a milostech, které byly poskytnuty tímto stolcem těm, kdo zemrou ve službách Svaté zemi.

Dále chceme a ve jménu svatě poslušnosti ukládáme výše řečeným patriarchům, arcibiskupům, biskupům, zvoleným hodnostářům, opatům a ostatním představeným kostelů a klášterů i správcům farních kostelů, že mají vše výše uvedené ohlásit při mších o nedělích a svátcích, za přítomnosti množství lidu, aby se zpráva o tom dostala do celé země (stejně jako jsme to již řekli o ohlašování Ladislava a o dalším), a to až do úplného skončení toho, kvůli čemu se tato záležitost takto zařizuje, aniž by tomu mohl kdokoli, kdo by se tomu protivil, jakkoli bránit.

Žádnému člověku vůbec není dovoleno tuto listinu o našem dobrém zdání, vyhlášení, ustanovení, prohlášení, výroku, zproštění, rozhřešení, napomenutí, vyhrazení, zákazu, dekretu, zneschopnění, vybídnutí, o odpustcích, přijetí, procesu, nařízení, vůli a výnosu rušit

341 Tento výrok Hus označuje jako čtvrtou nepatříčnost v textu „Proti papežské bule“, zde s. 48.

nebo proti ní drze a opovážlivě jednat.³⁴² Pokud by se ale někdo odvážil pokusit se o to, nechť ví, že na sebe přivolá hněv všemohoucího Boha a jeho svatých apoštolů Petra a Pavla.

Dáno v Římě u Svatého Petra 9. 9. 1411, ve 2. roce našeho pontifikátu.

II.

Kritické vydání tamtéž, N. 604, s. 378–379: Venceslaus Thiem, decanus ecclesiae Pataviensis, et Pax de Fantutiis de Bononia, licenciatus in iure canonico, sedis apostolicae nuntii ad cruciatam contra Ladislaum, regem Siciliae, et Gregorium XII in provinciis Salzburgensi, Pragensi et Magdeburgensi praedicandam atque ad subsidia in iisdem provinciis imploranda deputantur (Václav Thiem, děkan pasovské diecéze, a Pax de Fantutiis z Boloně, licenciát kanonického práva, vyslanci apoštolského stolce v salzburské, pražské a magdeburské diecézi ve věci kázání křížové výpravy proti sicilskému králi Ladislavovi i Řehoři XII. a pro obstarávání příslušné finanční podpory v těchto diecézích).

Biskup Jan, služebník služebníků božích, milovaným božím synům mistru Václavu Thiemovi, děkanu pasovské diecéze, našemu notáři, a licenciátu kanonického práva jménem Pax³⁴³ z Boloně, našim vyslancům ve městech Salzburg, Praha a Magdeburg a v příslušných diecézích a provinciích, pozdrav a apoštolské požehnání.

K ochraně stavu bojující církve, matky všech a učitelky věřících, a na obranu naší nejmilovanější dcery, slavného Města, kde Bůh chtěl mít a kde položil mučednickou krví svatých zkropené základy své bojující církve, i na obranu stolce Petrova a i jiných území poddaných nám a církvi, Města, které se – ve snaze prohloubit násilím a zbraněmi a veškerým nepřátelstvím rozkol – pokouší znovu získat syn špatnosti Ladislav Dračský, nazývající se drze a satochrádečně králem jeruzalémským a sicilským, zločinný nepřítel církve a buřič. Ten si spolu se svými přívrženci, spojenci a nohsledy zločinně bere jako záminku a zástěrku syna prokletí Angela Coraria, kacíře a schismatika, spravedlivým božím soudem odsouzeného³⁴⁴ a zavrženého na všeobecném koncilu v Pise, který se ve své proklaté zločinnosti odvážil a dosud odvažuje nazývat Řehořem XII. Ladislav má v úmyslu uvrhnout do propastné záhuby stav náš i stav všech věrných poddaných, násilím znovu dosadit tohoto Angela s jeho nohsledy do úřadu a uvést jej zpět do Města; všemožně tak znovu rozněcuje a příživuje ono schisma, tedy z tohoto důvodu a také proto, abychom mohli získat zpět vše, co patří nám a církvi a co on a další nepřátelé zcizili a co okupují, a aby všem byly zřejmé zločinné skutky Ladi-

342 Tuto diplomatickou formuli Hus označuje jako dvanáctou nepatříčnost v textu „Proti papežské bule“, zde s. 50.

343 Pax de Fantutiis.

344 Tento výrok Hus označuje jako (první) nepatříčnost v textu „Proti papežské bule“, zde s. 48.

slava a jeho uvedených nohsledů, jsme výrok, který jsme řádně a spravedlivě vynesli proti němu a jeho přívržencům, jak si to žádají jejich viny a zlé skutky, nejprve dali rozeslat všem králům, královnám, prelátům, knížatům, univerzitám a dalším vyznavačům pravé víry, aby se jeho obsah dostal do celého světa. Protože církvi a apoštolské pokladnici se prostředků pro tento odpor a obranu nedostává, v moci Nejvyššího, který sráží rohy svévolníků,³⁴⁵ jsme se přidrželi šlépějí našich předchůdců, a přikázali jsme jinou naší listinou³⁴⁶ kázat slovo životadárného Kříže proti Ladislavovi a dalším pronásledovatelům církve i nás samotných po celém světě před všemi věrnými. A z tohoto důvodu vás touto listinou určujeme k městům Salzburg, Praha a Magdeburg a k příslušným diecézím a provinciím.

Proto Vaší uvážlivosti, o jejíž po dlouhou dobu osvědčované pílí v nejzávažnějších záležitostech našich i církve nás zpravují věrohodná svědectví i dobře nám známá čistota vašeho svědomí, vaše statečnost a pevnost, svěřujeme autoritou této listiny, aby se skrze vás nebo skrze jednoho z vašich nebo skrze jiné, ustanovené v duchovních hodnostech nebo v teologickém magisteriu či v jiných vědeckých doktorských gradech, nebo i skrze další, které uznáte za vhodné vyslat, konalo v uvedených městech, diecézích a provinciích toto kázání na odpuštění hříchů. Ukládáme vám, abyste podle prozíravé moudrosti, která byla Nejvyšším Vaší uvážlivosti dána, vykonávali tento úkol účinně i rozvážně a nanejvýš pečlivě sami, skrze jednoho nebo jiného z vás nebo skrze jiné výše řečené, abyste vytrvale nabádali všechny, jež k tomu shledáte užitečnými, aby na sebe se zbožnou uctivostí vzali znamení kříže, vetkli je do svých srdcí i paží a statečně se opásali k ochraně onoho Města, k opětnému získání oněch práv a k úspěšné pomoci církvi, aby věrně jednali v jejím zájmu a všemožně se snažili o porážku nepřátel.

A aby Kristovi věrní, budou-li vědět, že získají za svou námahu hojnější odměnu, jednali tím ochotněji a horlivěji, my z milosrdenství všemohoucího Boha a spoléhajíce na autoritu boží a svatých apoštolů Petra a Pavla i onu autoritu, kterou nám, byť nedostatečným, dal z nebe jako moc svazování a rozvazování Bůh, dáváme všem, kdo se opravdově káli a vyzpovídali se, kteří přijali znamení spásonosného kříže a podstoupí tuto námahu osobně a na vlastní náklady³⁴⁷ aspoň po dobu jednoho měsíce ode dne, kdy se k nám dostaví buď vojevůdcové nebo správci oněch zemí, nebo kteří při plnění tohoto úkolu zemřou, milost odpuštění jejich hříchů, jichž v srdci litovali a jež ústy vyznali, a jako odměnu spravedlivých jim slibujeme rozmnožení věčné blaženosti, což udílí apoštolský stolec těm, kteří se plaví na pomoc Svaté zemi.

Těm pak, kteří se tam nevydají osobně, avšak aspoň vyšlou na své náklady podle svých možností a schopnosti vhodné muže, kteří tam zůstanou nejméně po uvedenou dobu, podobně těm, kdo na sebe vezmou sice na cizí náklady, ale osobně, námahu této obrany, a po zvážení stavu jednotlivých osob i těm, kteří nehodlají bojovat ani sami ani skrze někoho jiného, ale poskytnou finanční nebo jinou podporu podle úsudku vašeho nebo těch, které vyšlete, a také všem, kdo

345 Srv. Ž 75, 11 (Vulg. Ps 74).

346 Text odkazuje k listině Jana XXIII z 2. prosince 1411 (zde Bula I).

347 Kurzívy znamenají odkaz k předchozí listině – převzaté formulace.

podle vašeho nařízení svými kázáními a přesvědčováním úspěšně vyburcují lidi a přimějí je k poskytnutí takovéto podpory, v řečených případech udělíme milost za jejich hříchy.³⁴⁸ Chceme, aby na tomto odpuštění měli podíl všichni, kdo podle možností uvedených lidí nebo kohokoli z nich podle prohlášení vašeho nebo vašich komisařů poskytnou k podpoře této záležitosti ze svého majetku přiměřenou podporu. *Nadto jejich osoby, rodiny a majetek bereme od té doby, kdy přijali znamení kříže, pod ochranu svatého Petra a naši, a ustanovujeme, aby byli pod ochranou svých biskupů, a kdyby se někdo opovážil protivit se tomu, ať proti němu zakročí biskup příslušné diecéze církevním soudním výrokem, a to bez odvolání.*

Dále: pro vyšší účinnost tohoto spásného díla dáváme touto listinou plné a svobodné svolení, abyste Vy a Vaši komisaři mohli svolat kněžstvo i lid na kterékoli vhodné místo, kam budete chtít, a tak kázat kříž, a abyste vy nebo jeden z vás lidem, kteří se opravdově kají a vyzpovídají, sejdou se k takovému kázání a zbožně je vyslechnou, mohli milosrdně apoštolskou autoritou slevit z uloženého pokání sto dní, komisaři 40 dní,³⁴⁹ rovněž abyste mohli podle situace tolikrát, kolikrát bude zapotřebí, převory, kazatele, kvardiány a jiné služebníky a také výběřčí, kteří jsou k tomu pro svou víru a vzhledem ke svému majetku vhodné, pověřovat, aby vybírali tyto podpory, jež mají být připsány podle toho, jak přikážete, vám nebo jednomu z vás, jako ochotné a poslušné pomocníky k vykonávání všeho toho, o čem je zde psáno, jak bude zapotřebí. Tomu nesmí stát v cestě žádná obecná ani speciální odpustky, povolené papežským stolicem řeholníkům nebo bratrům kteréhokoli řádu či řehole jakoukoli slovní formulí, která říká, že nejsou povinni přijímat a vykonávat papežské příkazy na základě papežské listiny, v níž není o takovém indultu zmínka, nebo že snad mají výsadu, že nemohou být exkomunikováni, sesazeni a stíženi interdikttem; ani zde nesmí být na překážku žádná jiná privilegia nebo listiny, jež by obdrželi od tohoto stolce a o nichž by v této listině měla být úplná a výslovná zmínka, a vůbec jakékoli jiné zábrany.

Abý pak ti, kteří se dají označit tímto křížem, konali svůj slib o to nezávisleji a horlivěji, oč většími privilegii budou obdařeni, apoštolskou autoritou dovoluujeme touto listinou, aby se těšili oněm privilegii a imunitám, jež obsahuje obecná odpustková listina pro účastníky zámořských křížových výprav, a že nesmějí být postihováni apoštolskou listinou nebo listinami legátů mimo své diecéze (pokud listina, vydaná těmito institucemi, neobsahuje úplnou zmínku o tomto indultu), musí však být hotovi zodpovídat se ze stížností, jež jsou proti nim vznášeny, před svými ordináři.

Chceme, aby tito křížáci byli chráněni vámi a vašimi komisaři před jinými, kteří by se odvážili je navzdory této výsadě drze obtěžovat, a to pod církevním trestem a bez odvolání.

Dáno v Římě u Sv. Petra, 2. 12. 1411, ve druhém roce našeho pontifikátu.

348 Desátá nepatřičnost, zde s. 49.

349 Další obsah Husovy „desáté nepatřičnosti“.